KÜTÜPHANE VE BİLGİ BİLİMİ PERSPEKTİFİNDEN

SKA-16

Elif Kayı İver*

Serenay Baykara**

Zehra Özbay***

Sosyal hayatta da rolü olan kütüphanelerin adil ve eşitlikçi bir anlayışla hizmetlerini yürütmeleri gerekmektedir. Kullanıcıları ötekileştirmeden uzak bir şekilde, **sosyal adalet ve insan haklarını gözeterek** hizmet verilmelidir. **SKA-16**, ''barışçıl ve kapsayıcı toplumlar tesis etmek, herkes için adalete erişimi sağlamak ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturmak'' olarak belirlenmiştir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2020).

Amerikan Kütüphane Derneği (ALA)'ne göre Kütüphaneler, temel değerleri arasında demokrasi, erişim, çeşitlilik, sosyal sorumluluğa yer vererek kamu yararını gözeten kuruluşlardır (ALA, 2008).

Kütüphanelerin sunduğu faaliyetleriyle topluluklarda erişim ve eşitliğin sağlanmasında önemli rolleri olmuştur. Bu faaliyetler genellikle sosyal adalet olarak nitelendirilmemiş olsa da, aslında **iş arama yardımı, okuma yazma kursları, çocuklar için yapılan hikaye okuma etkinlikleri, bilgisayar dersleri** gibi faaliyetler aslında sosyal hizmet faaliyetleri olarak tanımlanabilir (Jaeger vd., 2015).

Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kuruluşları Birliği (IFLA)'nin de sosyal sorumluluklar ve insan haklarına yönelik çalışmaları olmuştur. 2005'de IFLA ve Bilgiye Erişim Özgürlüğü ve İfade Özgürlüğü (FAIFE) tarafından kütüphanecilerin karşılaştıklarına yönelik duyarlılığını geliştirmek amaçlı **''Libraries, National Security, Freedom of Information Laws and Social Responsibilities''** isimli rapor bunu destekler niteliktedir. (Seidelin ve Hamilton, 2005).

Ayrıca, **The Progressive Librarians Guild "İlerici Kütüphaneciler Birliği" (PLG)**'nin uzun yıllardır adalet, insan hakları ve sosyal adalet konularını savunduğu görülmektedir (Civallero, 2017).

AMAÇ

Kütüphane ve Bilgi Biliminin SKA-16 ile ilişkili olduğu tartışmalarından yola çıkılarak, bu çalışmada kütüphane ve bilgi biliminde SKA-16'ya dair yapılan çalışmaların **literatür taraması ve bibliyometrik analizi** yapılarak mevcut durumun değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Kütüphane alanıyla ilgili akademik yayınlardaki SKA 16 içeriklerini bulmak için Web of Science (WOS) veri tabanı verileriyle bibliyometrik analiz çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte WOS platformunda **"information science and library science"** araştırma alanı içerisinde **2015-2022** aralığında **SSCI** ve **SSCIE** indekslerinde yer alan yayınlar, **SDG 16** filtresi kullanılarak daraltılmış, ulaşılan sonuçlar analize dahil edilmiştir.

BULGULAR

Buna göre alanda belirtilen tarihler ve indekslerde üretilen **makale türü yayın toplam 36.653** adettir. Bunların **7925 adeti SKA-4 Nitelikli Eğitim** iken sadece **237 adet yayın SKA-16 Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar** alanında sınıflandırılmıştır.

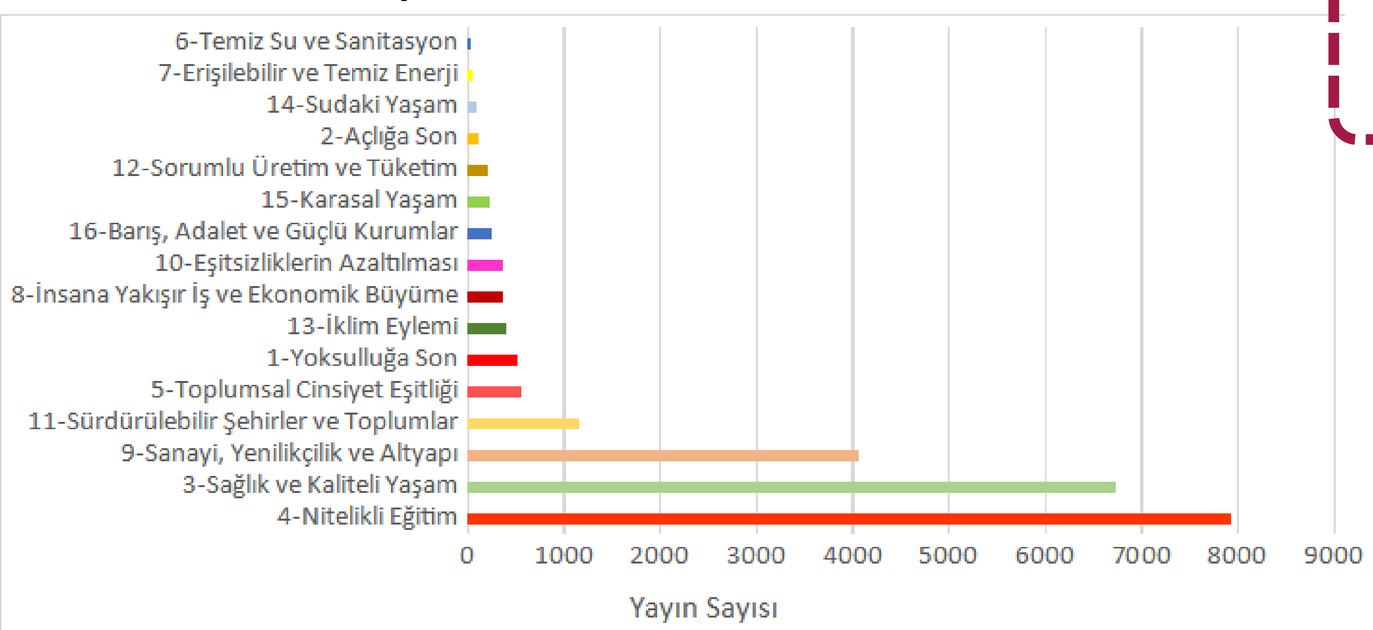

Sonuçların %22'sini oluşturan SKA 4 konularının literatürde daha çok tercih edildiği, yayınların sadece %0,64'ünü oluşturan SKA 16 konusuna ilişkin yayın sayısının oldukça düşük olduğu görülmektedir.

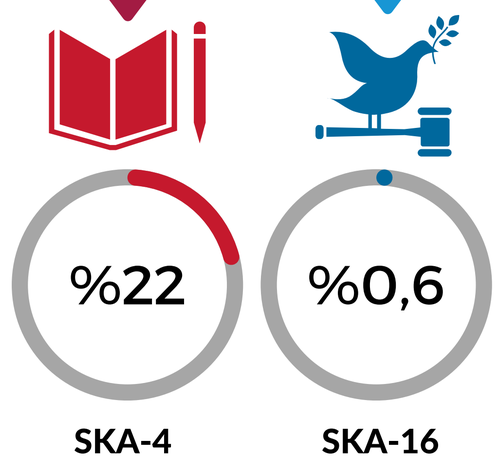

Yayınların anahtar kelimeleri üzerinden yapılan analize göre en sık kullanılan ifade **"violence (şiddet)"** olarak karşımıza çıkmaktadır. 28 defa geçen bu ifadeyi **"women (kadın)", "crime (suç)", "deception (aldatma)"** kelimeleri takip etmektedir. Yayın anahtar kelimelerinde **"library/librarianship (kütüphane/ kütüphanecilik)'' ifadesi toplamda sadece 2 defa geçmektedir.** Yayın başlıklarında ise kütüphane içerikli ifadelerin toplamda **24 defa** tekrar ettiği tespit edilmiştir. Başlıklarda **en sık tercih edilen kelimeler "sexual (cinsellik)'', "violence (şiddet)", "information (bilgi)"** olmuştur.

Anahtar kelime ve başlık analizlerinden ulaşılan sonuçlara göre, yayınların içerik olarak cinsel suçlar, kadınlara karşı işlenen suçlar, internet-sosyal medyada yanlış bilgilendirme gibi konulara odaklandığını, kütüphaneler ile **sosyal adalet bağlantısına değinen yayınların oldukça az** olduğunu söylemek mümkündür.

SONUÇ

Kütüphanelerin faaliyetleri göz önünde bulundurularak sosyal adalet ve sosyal düzen konularında önemli rolü olan kurumlardan olması gerektiği düşünüldüğünde, kütüphane araştırma alanında henüz beklenen aşamaya gelinmediğini ve **pratikte gerçekleştirilmeye çalışılan öncülüğün literatüre henüz yansımadığını** ifade etmek mümkündür.

THE GLOBAL GOALS

ANKOS 2023 LINK

MEF ÜNİVERSİTESİ

FEYZİYE MEKTEPLERİ VAKFI 1885 IŞIK ÜNİVERSİTESİ

* Uzman
** Uzman Yardımcısı / MEF Üniversitesi
*** Uzman / Işık Üniversitesi

Kaynakça